

УДК 658.1:005.591

JEL Classification: R11, R58, O31, O38, L26, M13

ІНСТИТУЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЛИХ І СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

КОПИЛЮК Оксана¹, МІЦЕНКО Наталія², КУЦИК Валентина³

¹ Львівський торговельно-економічний університет

<https://orcid.org/0000-0002-0977-1309>

febbssb@ukr.net

² Львівський торговельно-економічний університет

<https://orcid.org/0000-0002-0337-8346>

talami1412@gmail.com

³ Львівський торговельно-економічний університет

<https://orcid.org/0000-0002-8230-9436>

valentynakutsyk@gmail.com

У статті обґрунтовано роль інституційного середовища інноваційної діяльності як ключового чинника забезпечення економічної мобільності малих і середніх підприємств у регіонах України в умовах війни. Визначено регуляторно-стимулюючі, Інфраструктурно-екосистемний та соціально-капіталізаційні взаємозв'язки між формуванням інституційного середовища інноваційної діяльності та зростанням економічної мобільності малих і середніх підприємств у регіонах України в умовах війни. Доведено, що якість регуляторної політики, розвиток інноваційної інфраструктури, доступ до фінансово-інвестиційних інструментів, формування людського капіталу та ефективна інституційна координація визначають здатність МСП до швидкої адаптації, релокації, диверсифікації діяльності та інтеграції у нові ринки. Окреслено напрями та інструментарій регіональної політики покращення інституційного середовища інноваційної діяльності та їх вплив на посилення економічної мобільності малих і середніх підприємств в Україні в умовах війни. Показано, що комплексне вдосконалення інституційного середовища сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємств, зміцненню економічної резилієнтності регіонів і формуванню передумов інноваційно орієнтованого повоєнного відновлення України.

Ключові слова: економічна мобільність, малі і середні підприємства, інструменти посилення, інновації, інноваційна діяльність, інноваційна активність, інноваційний бізнес, інституційне середовище, інституції, інфраструктура інновацій, інституційна модернізація, регіональна політика, регіональна інноваційна система.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2026-19-32>

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Стаття надійшла до редакції / Received 05.11.2025

Прийнята до друку / Accepted 14.01.2026

Опубліковано / Published 29.01.2026

© Копилюк Оксана, Міценко Наталія, Куцик Валентина

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Програмно-цільовий підхід у системі державного регулювання ґрунтується на формуванні та впровадженні комплексу державних, регіональних і місцевих програм, які можуть мати інтегрований, секторальний, галузевий або вузькоспеціалізований характер залежно від визначених цілей та об'єктів впливу. В Україні функціонує нормативно-правова база, що регламентує процедури ініціювання, розроблення, погодження, реалізації та моніторингу виконання таких програм.

Упродовж останніх років суттєво зросла увага до програмування розвитку територіальних громад, яке розглядається як складова становлення багаторівневої системи врядування та посилення ролі локального рівня у стратегічному управлінні розвитком. Водночас стратегування та програмно-цільове планування на регіональному рівні мають більш тривалу історію застосування (з початку 2000-х років). Разом із тим після 2014 року відбулося суттєве підвищення якості стратегічних документів, удосконалення методичного забезпечення та посилення узгодженості між різними рівнями планування.

Регіональне програмно-цільове планування здійснюється з урахуванням: по-перше, загальнодержавних стратегічних пріоритетів розвитку регіонів, секторів економіки, окремих галузей та напрямів діяльності; по-друге, затверджених стратегій розвитку відповідних регіонів; по-третє, актуальних проблем, ресурсних можливостей і потреб територіальних громад, що входять до складу регіону. Така багаторівнева координація забезпечує узгодженість цілей і заходів розвитку, а також підвищує результативність реалізації регіональної політики.

Крім того, в системі планових документів регіонального розвитку все в більшій мірі

актуалізується проблематика управління розвитком сектора малого і середнього бізнесу, що особливо важливо задля збереження соціально-економічної стійкості вітчизняних регіонів і громад, а в структурі цієї теми архі важливої ролі набувають питання посилення економічної мобільності малих і середніх підприємств регіону.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика розвитку малого і середнього підприємництва в Україні традиційно перебуває у центрі уваги науковців, зокрема в аспекті формування сприятливого інституційного середовища його функціонування. Теоретичні та методологічні засади становлення сектору МСП, його роль у структурній модернізації економіки та ключові завдання державної підтримки розкрито у працях В. Усика [10, с.115-122], де обґрунтовано необхідність формування ефективних інституційних передумов розвитку підприємництва. Узагальнені проблеми та перспективи функціонування малого і середнього бізнесу в Україні систематизовано у монографічному дослідженні за ред. С. Лучика [6, с.15-25], а також у працях Г. Скорика, В. Барінова, О. Тревого [8, с.12-21], де акцентовано увагу на структурних бар'єрах розвитку підприємництва та потребі удосконалення економічних механізмів його підтримки.

Вагомий внесок у дослідження економічних механізмів стимулювання розвитку МСП здійснено у працях Т. Васильціва та О. Виговського [1, с.388-393; 2, с.152-156], у яких розкрито сутність економічної мобільності підприємств, її роль у забезпеченні економічної безпеки в кризових умовах та окреслено форми економічного механізму стимулювання розвитку бізнесу в умовах євроінтеграції. Автори доводять, що економічна мобільність є системною характеристикою здатності підприємств адаптуватися до шоків і структурних трансформацій в умовах воєнних викликів. У цьому контексті інституційне середовище розглядається як базис формування стимулів і обмежень для інноваційної активності МСП.

Методологічні підходи до розвитку підприємств та їх адаптивності до змін ринкового середовища розкрито у роботах Н. Мариненко [7, с.164-170], де акцентовано увагу на системності управління розвитком та ролі інституційних чинників у забезпеченні стратегічної стійкості суб'єктів господарювання. Питання внутрішнього стимулювання розвитку МСП досліджувала Т. Куклінова [5, с.68-72], обґрунтовуючи значення мотиваційних та організаційних механізмів активізації підприємницької діяльності. Водночас аналіз сучасного стану малого підприємництва в Україні, здійснений В. Васютою, А. Путрею, В. Пивоваровим [3, с.160-164], підтверджує наявність системних обмежень, пов'язаних із недостатністю фінансових ресурсів, інфраструктурною нерівномірністю та інституційною нестабільністю.

Окремі аспекти фінансового забезпечення розвитку підприємництва та ролі регіональних фінансових інститутів висвітлено у праці Б. Кишакевича та Д. Мажарова [4, с.127-131], де підкреслено значення банківського сектору у підтримці економічної активності регіонів. Комплексне теоретико-методологічне підґрунтя забезпечення розвитку малих підприємств представлено у монографії В. Стрільця [9, с.45-48], що формує основу для подальших досліджень інституційних механізмів підтримки МСП.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Проте, результати аналізування наукових джерел засвідчують, що попри значну увагу до проблем розвитку малого і середнього бізнесу, недостатньо розкритим залишається питання ролі інституційного середовища інноваційної діяльності як чинника забезпечення економічної мобільності МСП у регіонах України в умовах війни, що зумовлює актуальність і наукову новизну обраної тематики дослідження.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою дослідження є обґрунтування напрямів та шляхів покращення інституційного середовища інноваційної діяльності в контексті посилення економічної мобільності малих і середніх підприємств в регіонах України.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

В умовах повномасштабної війни інституційне середовище інноваційної діяльності набуває визначального значення для забезпечення економічної мобільності малих і середніх підприємств в Україні (рис. 1). Руїнування виробничих потужностей, логістичних ланцюгів, зміна просторової

конфігурації економічної активності та зростання безпекових ризиків актуалізують потребу у швидкій адаптації бізнесу до нових умов функціонування. За таких обставин саме якість інституційних механізмів підтримки інновацій визначає спроможність МСП до структурної трансформації, диверсифікації діяльності та інтеграції у нові ринки.

Один з провідних напрямів зв'язку між інституційним середовищем інноваційної діяльності та економічною мобільністю МСП має регуляторно-стимулюючий характер. Це про систему формальних правил, інструментів державної політики та механізмів фінансово-економічної підтримки, які формують стимули до інноваційної активності. Спрощення процедур започаткування та ведення бізнесу, податкові преференції для інноваційних підприємств, грантові програми, державні гарантії за кредитами, інструменти релокації виробництва та запровадження експериментальних регуляторних режимів створюють умови для швидкої перебудови бізнес-моделей. У воєнний період така інституційна гнучкість знижує трансакційні витрати, прискорює ухвалення управлінських рішень і забезпечує галузеву та ринкову мобільність суб'єктів МСП, включаючи з виходом на експортні ринки та інтеграцією у європейський економічний простір.

Інший важливий напрям, на нашу думку, стосується інфраструктурно-екосистемного аспекту, пов'язаного зі формуванням регіональних інноваційних екосистем як середовища концентрації ресурсів, компетенцій і партнерств. Розвиток індустриальних парків, технопарків, кластерних ініціатив, центрів трансферу технологій, бізнес-інкубаторів та цифрових платформ кооперації створює передумови для технологічної модернізації МСП та їх включення у ланцюги створення доданої вартості. В умовах просторової релокації підприємств особливого ваги набуває спроможність регіонів забезпечити доступ до інноваційної інфраструктури, кадрових ресурсів і фінансових інструментів. Вважаємо, що такий підхід сприяє не лише відновленню економічної активності в тилкових областях, а й формуванню нових полюсів зростання, що трансформують галузеву структуру регіональних економік. У цьому контексті інституційна підтримка кластеризації та міжсекторної взаємодії («бізнес – наука – влада») виступає каталізатором структурної мобільності МСП.

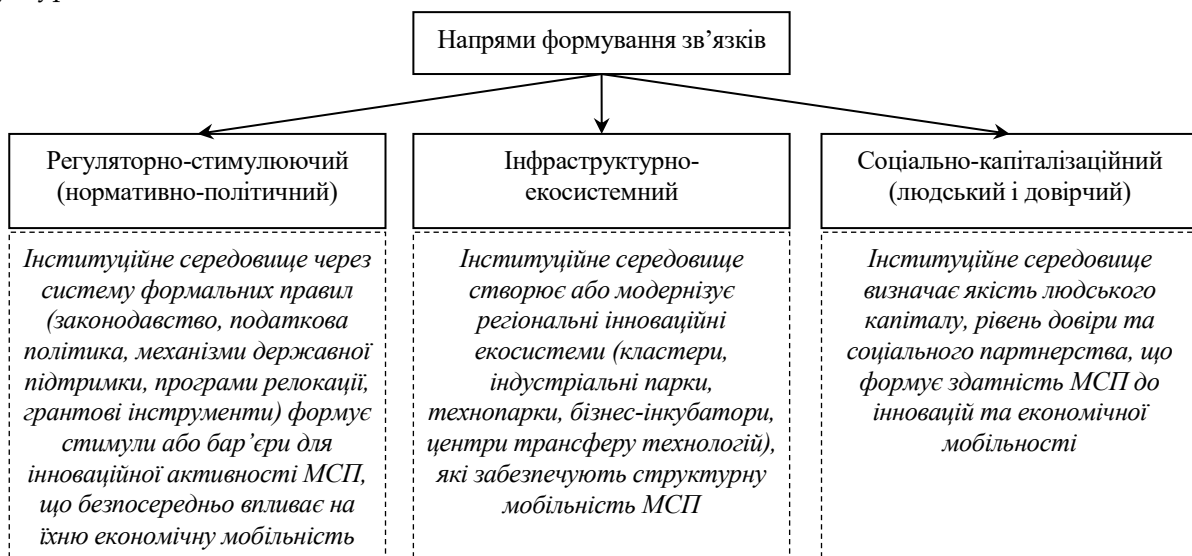

Рис. 1. Взаємозв'язки між формуванням інституційного середовища інноваційної діяльності та зростанням економічної мобільності малих і середніх підприємств у регіонах України в умовах війни

Джерело: авторська розробка

Третій напрям має соціально-капіталізаційний вимір і стосується формування людського капіталу, підприємницьких компетентностей та рівня інституційної довіри. Інноваційна діяльність МСП значною мірою залежить від доступу до якісної освіти, програм перекваліфікації, розвитку цифрових навичок, а також від наявності мереж співпраці та підтримки стартап-ініціатив. У воєнних умовах особливого значення набувають програми підтримки ветеранського підприємництва, інтеграції внутрішньо переміщених осіб у бізнес-середовище та стимулювання молодіжного інноваційного підприємництва. Прозорість регуляторної політики, ефективність інститутів захисту прав власності та зниження корупційних ризиків формують довіру до інституцій, що є необхідною передумовою довгострокових інвестиційних рішень і впровадження інновацій.

Звернімо увагу, що за повномасштабної війни регіональна економічна політика України набуває

виразного інституційно-трансформаційного характеру. Руїнування виробничої інфраструктури, вимушена релокація бізнесу, порушення логістичних ланцюгів та зростання безпекових ризиків актуалізують необхідність формування якісного інституційного середовища інноваційної діяльності як ключової передумови підвищення економічної мобільності малих і середніх підприємств. Саме регіональний рівень управління сьогодні виступає простором концентрації ресурсів, координації суб'єктів розвитку та впровадження адаптивних інструментів підтримки підприємництва (рис. 2).

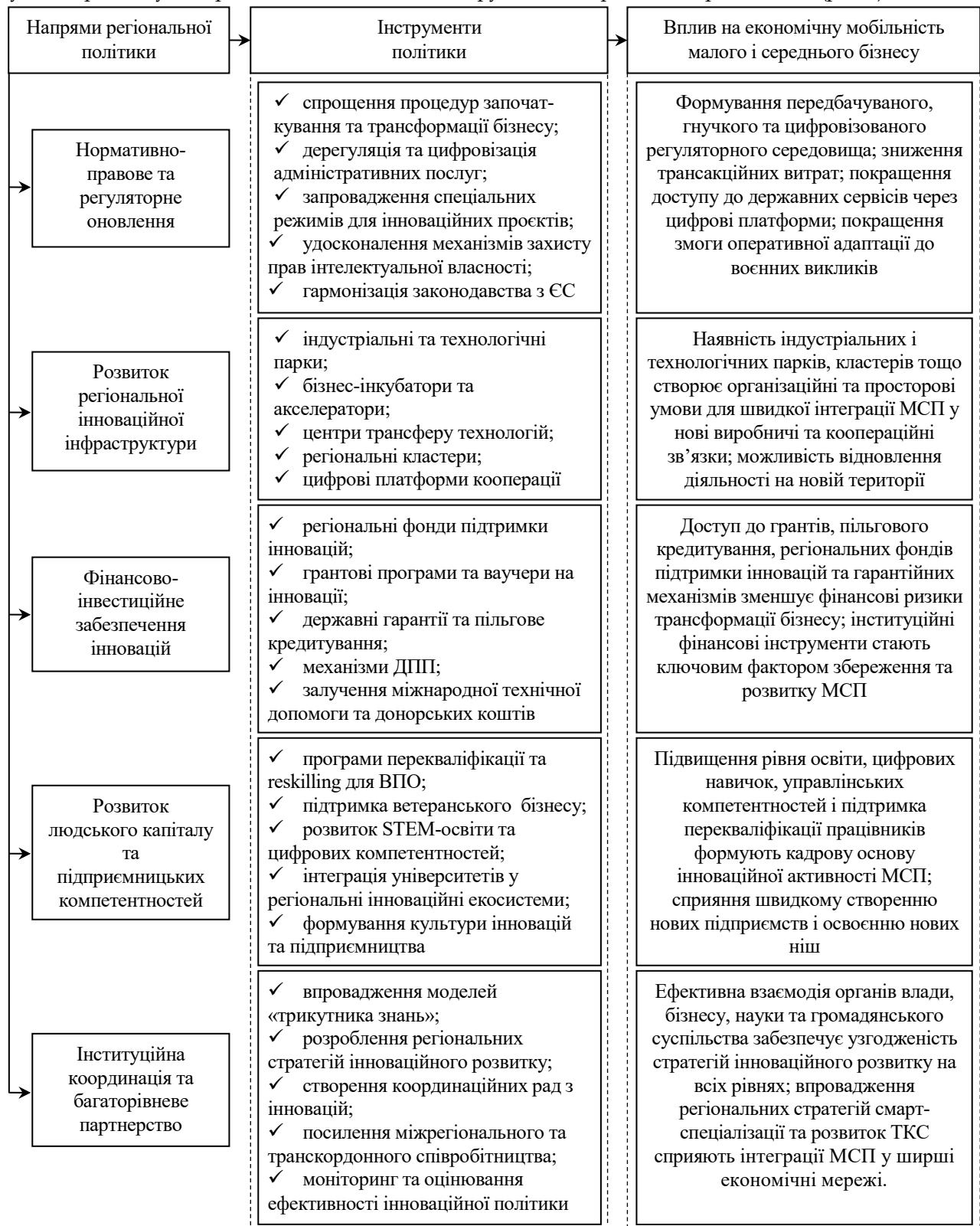

Рис. 2. Напрями регіональної політики покращення інституційного середовища інноваційної діяльності та їх вплив на посилення економічної мобільності малих і середніх підприємств в Україні в умовах війни
Джерело: авторська розробка.

Відтак, першим стратегічним напрямом регіональної політики у цьому векторі визначимо нормативно-правове та регуляторне оновлення інституційного середовища інноваційної діяльності. Мова йде про дерегуляцію, цифровізацію адміністративних процедур, спрощення доступу до дозвільних документів, скорочення строків реєстрації бізнесу та змін видів діяльності, запровадження спеціальних режимів підтримки інноваційних проєктів. У критично складних умовах гнучкість регуляторної системи дозволяє МСП оперативно реагувати на зміни кон'юнктури, переорієнтовувати виробництво, освоювати нові сегменти ринку, мінімізувати трансакційні витрати. Таким чином, регуляторна модернізація прямо й безпосередньо впливає на галузеву й ринкову мобільність підприємств, сприяє їх адаптації до нестабільного середовища.

Наступним актуальним напрямом регіональної політики в цій сфері визначимо розвиток регіональної інноваційної інфраструктури. Формування мережі індустриальних і технологічних парків, бізнес-інкубаторів, центрів трансферу технологій, кластерів та цифрових платформ кооперації створює організаційні умови для концентрації інноваційної активності. В умовах релокації підприємств до відносно безпечних регіонів наявність розвиненої інфраструктури дозволяє скоротити період відновлення виробництва та інтегруватися у нові ланцюги доданої вартості. Кластеризація посилює горизонтальні зв'язки між МСП, науковими установами та органами влади, що забезпечує ефект синергії та прискорює технологічну модернізацію. У результаті зростає структурна та просторова мобільність бізнесу, а регіони отримують нові точки економічного зростання.

Третім важливим ключовим напрямом регіональної політики визначимо фінансово-інвестиційну підтримку інноваційної діяльності. Створення регіональних фондів підтримки інновацій, запровадження грантових програм, ваучерів на інновації, механізмів державно-приватного партнерства та гарантій за кредитами знижують фінансові бар'єри для модернізації бізнес-процесів вітчизняних суб'єктів МСП. В умовах воєнних ризиків, коли приватний капітал обмежений, інституційні фінансові інструменти відіграють роль стабілізатора підприємницької активності. Доступ до ресурсів для цифровізації, переоснащення або релокації виробництва підвищує фінансову мобільність підприємств і дозволяє їм швидше відновлювати конкурентні позиції на внутрішньому та зовнішніх ринках.

Ще один стратегічно важливий напрям – це розвиток людського капіталу та підприємницьких компетентностей. Регіональна політика має бути спрямована на підтримку програм перекваліфікації, розвитку цифрових і STEM-компетентностей, інтеграцію внутрішньо переміщених осіб у підприємницьке середовище, стимулювання ветеранського та молодіжного бізнесу. Адже підвищення якості людського капіталу забезпечує кадрову основу інноваційної активності МСП та розширює їх здатність до створення нових продуктів і послуг. У воєнний період саме мобільність знань і навичок стає ключовим фактором економічної стійкості регіонів, формуючи потенціал для швидкого запуску нових бізнес-ініціатив.

Врешті-решт ще одним системоутворюючим напрямом, на наше переконання, потрібно вважати інституційну координацію та розвиток багаторівневого партнерства. Узгодженість дій органів державної влади, місцевого самоврядування, бізнесу, науково-освітніх установ та міжнародних партнерів забезпечує комплексність інноваційної політики. Впровадження підходів смарт-спеціалізації, формування координаційних рад з інноваційного розвитку, розвиток транскордонного співробітництва та інтеграція у європейські програми підтримки інновацій розширюють мережеві можливості МСП. Така взаємодія знижує інформаційні бар'єри, підвищує рівень довіри та створює умови для інтеграції підприємств у міжнародні ланцюги створення доданої вартості, посилюючи їх мережеву мобільність.

Отже, визначені напрями регіональної політики формування якісного інституційного середовища інноваційної діяльності мають комплексний вплив на підвищення економічної мобільності малих і середніх підприємств в Україні. Регуляторна гнучкість забезпечує швидкість адаптації, інфраструктурна розбудова – структурну трансформацію, фінансові інструменти – ресурсну спроможність, розвиток людського капіталу – інноваційну активність, а ефективна координація – інтеграцію у ширші економічні мережі. Їх синергія формує підґрунтя для зміцнення конкурентоспроможності регіональних економік, підвищення їх резиліентності та створення умов для інноваційно орієнтованого повоєнного відновлення України.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Узагальнення результатів дослідження дає підстави стверджувати, що інституційне середовище інноваційної діяльності виступає системоутворюючим чинником забезпечення

економічної мобільності малих і середніх підприємств у регіонах України в умовах війни. Саме якість формальних правил, механізмів підтримки, інфраструктурних рішень та інституційної взаємодії визначає здатність МСП оперативно адаптуватися до безпекових, ринкових і структурних викликів. У воєнний період економічна мобільність бізнесу трансформується з конкурентної переваги у критичну умову виживання та збереження економічної активності в регіонах України.

Регуляторна гнучкість, цифровізація адміністративних процедур і запровадження спеціальних режимів підтримки інновацій сприяють зниженню трансакційних витрат та пришвидшенню структурної перебудови підприємств. Розвиток інноваційної інфраструктури, кластерних ініціатив та механізмів трансферу технологій створює просторові й організаційні передумови для релокації бізнесу, його інтеграції у нові ланцюги доданої вартості та підвищення технологічного рівня виробництва. У сукупності це забезпечує галузеву, просторову та ринкову мобільність МСП.

Свою чергою, фінансово-інвестиційні інструменти та розвиток людського капіталу є ключовими ресурсними детермінантами інноваційної активності підприємств. Доступ до грантів, гарантійних механізмів і програм підтримки дозволяє мінімізувати ризики трансформації бізнес-моделей у воєнних умовах, тоді як підвищення рівня підприємницьких і цифрових компетентностей формує кадрову основу для створення нових продуктів і послуг. Водночас ефективна інституційна координація та багаторівневе партнерство забезпечують синергію зусиль держави, бізнесу, науки та міжнародних партнерів, розширюючи мережеві можливості МСП.

Відтак, інституційне середовище інноваційної діяльності слід розглядати як стратегічний інструмент підвищення економічної резиліентності регіонів України. Комплексна реалізація напрямів регіональної політики щодо його вдосконалення створює підґрунтя для зміцнення конкурентоспроможності малого і середнього бізнесу, прискорення структурної модернізації економіки та формування умов для інноваційно орієнтованого повоєнного відновлення держави.

Перспективи подальших наукових досліджень у цій сфері стосуються розробки методології аналізування стану економічної мобільності бізнесу на регіональному рівні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Васильців Т. Г., Виговський О. О. Аналізування форми та видів економічного механізму стимулювання розвитку та мобільності малого і середнього бізнесу регіону в умовах євроінтеграції України. *Modelling The Development of Economic Systems*. 2025. № 1. С. 388-393. <https://doi.org/10.31891/mdes/2025-15-5>
2. Васильців Т. Г., Виговський О. О. Методико-прикладні положення економічної мобільності як умови забезпечення економічної безпеки підприємств у кризових умовах. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2023. №5 (322). С. 152-156. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-322-5-25>
3. Васюта В. Б., Путря А. М., Пивоваров В. О. Стан розвитку малого підприємництва в Україні. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2022. № 6. Т. 1. С. 160-164. [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6\(1\)-22](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6(1)-22)
4. Кишакевич Б. Ю., Мажаров Д. В. Перспективи розвитку регіональних банків в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. Вип. 14, Ч.1. С. 127-131.
5. Куклінова Т. В. Внутрішнє стимулювання розвитку малих і середніх підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2011. Т.2, №2. С. 68-72.
6. Лучик С. Д. (ред.). Проблеми і перспективи розвитку малого і середнього бізнесу: монографія. Чернівці: Технодрук, 2021. 400 с.
7. Мариненко Н. Ю. Підходи до розвитку підприємств : методологічний аналіз. *Економіка та суспільство*. 2016. № 4. С. 164-170.
8. Скорик Г. І., Барінов В. В., Тревого О. І. Ефективність функціонування та перспективи розвитку малого підприємництва в Україні. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2008. Вип. 6. С. 12-21.
9. Стрілець В. Ю. Забезпечення розвитку малих підприємств: теорія, методологія, практика: монографія. Полтава: ПУЕТ, 2019. 457 с.
10. Усик В. І. Сектор малого і середнього бізнесу: етапи формування та завдання для України. *Формування ринкової економіки*. 2009. Вип. 21. С. 115-122.

REFERENCES:

1. Vasylytsiv, T.H., & Vyhovskyi, O.O. (2025). Analizuvannya formy ta vydiv ekonomichnoho mekhanizmu stymuliuвання розвитку ta mobilnosti maloho i serednoho biznesu rehionu v umovakh yevrointehratsii Ukrainy. *Modelling The Development of Economic Systems*, 1, 388–393. <https://doi.org/10.31891/mdes/2025-15-5>
2. Vasylytsiv, T.H., & Vyhovskyi, O.O. (2023). Metodyko-prykladni polozhennia ekonomichnoi mobilnosti yak umovy zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv u kryzovykh umovakh. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 5(322), 152–156. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-322-5-25>
3. Vasiuta, V.B., Putria, A.M., & Pyvovarov, V.O. (2022). Stan rozvytku maloho pidpriemnytstva v Ukraini. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 6(1), 160–164. [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6\(1\)-22](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6(1)-22)
4. Kyshakevych, B.Yu., & Mazharov, D.V. (2017). Perspektyvy rozvytku rehionalnykh bankiv v Ukraini. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, 14(1), 127–131.
5. Kuklinova, T.V. (2011). Vnutrishnie stymuliuвання розвитку malykh i serednykh pidpriemstv. *Visnyk Khmelnytskoho Natsionalnoho Universytetu*, 2(2), 68–72.
6. Luchyk, S.D. (Ed.). (2021). *Problemy i perspektyvy rozvytku maloho i serednoho biznesu*. Chernivtsi: Tekhnodruk.
7. Marynenko, N.Yu. (2016). Pidkhody do rozvytku pidpriemstv: metodolohichni analiz. *Ekonomika ta suspilstvo*, 4, 164–170.
8. Skoryk, H.I., Barinov, V.V., & Trevoho, O.I. (2008). Efektyvnist funktsionuvannya ta perspektyvy rozvytku maloho pidpriemnytstva v Ukraini. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy*, 6, 12–21.
9. Strilets, V.Yu. (2019). *Zabezpechennia rozvytku malykh pidpriemstv: teoriia, metodolohiia, praktyka*. Poltava: PUET.
10. Usyk, V.I. (2009). Sektor maloho i serednoho biznesu: etapy formuvannya ta zavdannia dlia Ukrainy. *Formuvannya rynkovoi ekonomiky*, 21, 115–122.

INSTITUTIONAL ENVIRONMENT OF INNOVATIVE ACTIVITY AS A FACTOR OF ENSURING
ECONOMIC MOBILITY OF SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES IN THE REGIONS OF UKRAINE

KOPYLIUK Oksana, MITSSENKO Nataliia, KUTSYK Valentina,
Lviv University of Trade and Economics

This article demonstrates that the institutional environment of innovation activity acts as a key determinant of economic mobility of small and medium-sized enterprises in Ukrainian regions under the conditions of war. The ongoing military aggression has intensified structural imbalances, disrupted value chains, and forced business relocation, thereby increasing the need for adaptive and innovation-oriented development models. The paper argues that the regulatory quality, digitalization of public services, and implementation of flexible policy instruments directly influence the capacity of SMEs to transform business models, diversify production, and enter new markets. Special attention is paid to the role of regional innovation infrastructure, including industrial parks, clusters, business incubators, and technology transfer centers, which facilitate spatial recovery, technological modernization, and integration into new networks of value creation. The author proves that financial and investment support mechanisms such as grants, guarantees, and public-private partnerships reduce wartime risks and strengthen resource-based mobility of enterprises. Moreover, the development of human capital, digital competences, and entrepreneurial skills enhances the ability of firms to generate innovative solutions and respond quickly to market and safety challenges. Institutional coordination between public authorities, business, academia, and international partners is identified as a critical factor for building trust, ensuring policy coherence, and expanding network mobility of SMEs. It is concluded that a comprehensive improvement of the institutional environment stimulates competitiveness, resilience, and structural adaptability of regional business systems, thereby creating foundations for innovation-driven postwar recovery and sustainable economic growth in Ukraine.

Keywords: economic mobility, small and medium-sized enterprises, strengthening tools, innovation, innovative activity, innovative business, institutional environment, institutions, innovation infrastructure, institutional modernization, regional policy, regional innovation system.